

**БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА
СТАНДАРТИЗАЦИЯ**

БЪЛГАРСКИ СТАНДАРТ

**ИНФОРМАЦИЯ И ДОКУМЕНТАЦИЯ
МНОЖЕСТВО ОТ ЕЛЕМЕНТИ
МЕТАДАННИ DUBLIN CORE**

**БДС
ISO 15836:2010**

ICS 35.240.30 – ИТ приложения за информационната дейност, документацията и издателската дейност

Information and documentation - The Dublin Core metadata element set

Information et documentation — L'ensemble des éléments de metadonnées Dublin Core

Този стандарт е официално издание на български език на международния стандарт ISO 15839 : 2009.

БДС ISO 15836:2010 е идентичен на английската версия на международния стандарт ISO 15836:2009.

Този български стандарт е одобрен от изпълнителния директор на Българския институт за стандартизация на .

НАЦИОНАЛЕН ПРЕДГОВОР

Този стандарт е подготвен с участието на БИС/ТК 16 "Архивна, библиотечна и информационна дейност".

В стандарта е направено позоваване на международни/европейски стандарти и документи, на които съответстват следните български стандарти:

ISO 8601, *Data elements and interchange formats — Information interchange — Representation of dates and times* [БДС ISO 8601:2006 Елементи от данни и формати за обмен. Информационен обмен. Представяне на дати и време]

В националното издание на този стандарт наименованието на елементите са дадени и на английски и български език, така както е в старата версия на БДС ISO 15836:2008 [Информация и документация. Множество от елементи метаданни DUBLIN CORE]

Следват страници на ISO 15836: 2010 в превод на български език.

ПРЕДГОВОР

Международната организация по стандартизация (ISO) е световно обединение на национални органи по стандартизация (органи – членове на ISO). Разработването на международни стандарти се извършва от техническите комитети на ISO. Всеки член на ISO, който е заинтересуван от дадена област, за която е създаден технически комитет, има право да бъде представен в него. Международни организации (правителствени и неправителствени), които са във връзка с ISO, също вземат участие в работата. ISO е в тясно сътрудничество с Международната електротехническа комисия (IEC) по всички въпроси на стандартизацията в електротехниката.

Международните стандарти са разработени съгласно правилата, дадени в Директивите на ISO / IEC , част 2.

Основната задача на техническите комитети е да разработват международни стандарти. Одобрените от техническите комитети проекти за международни стандарти се разпращат на членовете на ISO за гласуване. За публикуване на международен стандарт се изисква одобрение най-малко на 75 % от гласувалите членове.

Обръща се внимание на възможността, че някои от елементите на този документ могат да бъдат предмет на патентни права. ISO не е обвързана с отговорност за идентифициране на някои, или на всички такива патентни права.

ISO 15836 е разработен от техническия комитет ISO/TC 46, Информация и документация, под комитет SC4, Техническа способност за взаимодействие.

Това второ издание отменя и заменя първото издание (ISO 15836: 2003), и се основава на второстепенно повторно преглеждане и обединяване на незначителни промени, както и привеждане в съответствие с ANSI/NISO Z.39.85-2007.

ВЪВЕДЕНИЕ

Множеството от елементи метаданни DUBLIN CORE е речник с определения на петнадесет отличителни свойства, употребявани при описанието на даден ресурс. Наименованието "Dublin" произхожда от Дъблин, Охайо, където през 1995 година са поканени участниците в първия семинар, а "ядро" тъй като неговите елементи са общи и с широко приложение, използвани за описване на широк спектър от ресурси.

Петнадесетте елемента "Dublin Core", описани в този международен стандарт, са част от многочислено множество от метаданни, речници и технически спецификации, които се поддържат от Инициативата за метаданни "Dublin Core" - The Dublin Core Metadata Initiative (DCMI). Цялостното множество от речници, *термини за метаданни - DCMI Metadata Terms* [DCMI - TERMS] включва също и множеството за видовете ресурси, речник за типовете обекти - DCMI Type Vocabulary [DCMI - TYPE]. Термините в речниците на DCMI са замислени така, че да могат да се употребяват в съчетание с термини от съвместими и съответстващи речници в контекста на прилаганите профили и на базата на абстрактния (информационния) модел *DCMI Abstract Model* [DCMA].

През 2006 година съвещателният съвет, отговарящ за практиката по прилагането на DCMI пое задължението да направи редакторски преглед на термините в множеството от елементи Dublin Core (DCMES), за да изясни замисъла на семантиката и да въведе формулировката на техните определения и употребата на обяснителните бележки към тях, като ги нареди в съзвучие със езика на абстрактния модел *DCMI Abstract Model* [DCMA]. Предложените промени в множеството бяха подложени на публично обсъждане от 28 август до 25 септември 2006 година. Участниците в съвещателния съвет се срещнаха лице в лице в Манзанило, Мексико на 30 септември 2006 година, която среща доведе до публикуване на 18 декември 2006 година на текст за решение, който е в отговор на обсъждането и на ревизираните термини в документацията.

Това повторно преглеждане на оригиналния стандарт ANSI/NISO Z.39.85, който е издаден през 2001 година съответства на уеб сайта на Инициативата за метаданни Dublin Core - The Dublin Core Metadata Initiative, която е резултат на редакторския преглед и публичното обсъждане за периода, описан по-горе. Всички промени, направени на термините в множеството от елементи Dublin Core (The Dublin Core Metadata Element Set) от 2001 година насам, са повторно прегледани от съвещателния съвет DCMI в контекста на политиката на именното пространство - *DCMI Namespace Policy* [DCMI-NAMESPACE]. Политиката на именното пространство описва как на термините от DCMI се присвояват унифицирани идентификатори на ресурса - Uniform Resource Identifiers (URIs) и как се поставят ограничения в диапазона на редакторските промени, които вече може да са направени на етикетите, определенията и употребяваните коментари, свързани със съществуващите термини на DCMI.

Информация и документация – Множество от елементи метаданни Dublin Core

1. Област на приложение

Този международен стандарт въвежда норма за описание на ресурси между домейни, известен като Множество от елементи метаданни Dublin Core. Подобно на RFC 3986, този международен стандарт не ограничава какъв може да бъде даден ресурс.

Този международен стандарт определя елементите, които обикновено се употребяват в контекста на прилагания профил, който ограничава или дава спецификация за тяхната употреба в съответствие с изисквания и политики, базирани на локално ниво или общност. Все пак той не определя детайлната реализация, която е извън областта на приложение на този международен стандарт.

2. Позовани стандарти

Следните библиографско позовани документи са задължителни за прилагането на този документ. За датиранияте позовавания се използва само цитираното издание. За не датиранияте позовавания се използва последното издание на цитирания документ (включително и измененията).

ANSI / NISO Z39.85:2007, *The Dublin Core Metadata Element Set*

DCAM, *DCMI Abstract Model*. Available at <http://dublincore.org/documents/abstract-model/>

3. Термини, определения и съкращения

3.1 Термини и определения

За целите на този документ, термините и определенията са дадени в DCAM и в следното приложение:

3.1.1 ресурс

всичко, което може да бъде идентифицирано

[RFC 3986, *DCMI Abstract Model*]

3.1.2 жизнен цикъл на ресурса

последователност на събития, която записва развитието и използването на ресурса

ПРИМЕРИ - идея за изобретение, създаване на проект, коректура на статия, публикуване на книга, комплектуване от библиотека, прехвърляне на данни на оптична памет, превод на английски език, начало на нова творба (например филм).

3.2 Съкращения

DCMI - Dublin Core Metadata Initiative

4. Множество от елементи

В описанията на елементите, дадени в Таблица 1, всеки елемент има описателен етикет, за разпознаване от човек и уникален знак ("наименование") за машинната обработка.

В съответствие с политиката на именното пространство - *DCMI Namespace Policy* [DCMI-NAMESPACE], на което е дадена спецификация в ANSI / NISO Z39.85:2007, "наименованието" на даден елемент е прикрепено към именното пространство URI - DCMI Namespace URI, за да се изгради унифицирания идентификатор на ресурса – Uniform Resource Identifier като глобален уникален идентификатор за този елемент. Употребата на наименованията на елементите и URI (Uniform Resource Identifier) в контекста на различни реализирани технологии е обяснена в указание за кодиране - DCMI Encoding Guidelines [DCMI - ENCODINGS] .

Таблица 1 – Описания на елементите

Наименование на елемента	Етикет	Определение	Коментар
title-заглавие	Title - Заглавие	наименование, давано на ресурса	
creator - създател	Creator - Създател	субект, носещ първоначалната отговорност за създаването на ресурса	Примерите за "Създател" включват лице, организация или служба. Наименованието "създател" обикновено се използва за означаване на инстанцията.
subject - предмет	Subject - Предмет	темата на ресурса	Обикновено предметът се изразява като се употребяват ключови думи, ключови фрази, класификационни кодове. Най-добрата практика, която се препоръчва, е да се използва контролиран речник. За да се опише пространството и периода за време на темата на ресурса, се използва елемента "обхват".

Наименование на елемента	Етикет	Определение	Коментар
description - описание	Description - Описание	Изложение на съдържанието на ресурса	Описанието може да включва, но не се ограничава до: реферат, съдържание, графично представяне или изложение на съдържанието на ресурса със свободен текст.
publisher - издател	Publisher - Издател	субект, който е отговорен за предоставянето на достъп до ресурса	Примерите за Издател включват лице, организация или служба. Обикновено наименованието на Издателя би трябвало да се използва за идентифициране на инстанцията.
contributor - участник	Contributor - Участник	субект, който е отговорен за даването на своя принос при създаване на ресурса	Примерите за Участник включват лице, организация или служба. Обикновено наименованието на Участника се използва за означаване на инстанцията.
date - дата	Date - Дата	Определен момент, етап или период от време, свързани със дадено събитие в жизнения цикъл на ресурса	Датата може да се използва за изразяване на временна, преходна информация на всяко ниво на детайлизация. Най-добрата практика, която се препоръчва, е да се използва схемата за кодиране като профила W3CDTF на ISO 8601 [W3CDTF].
type - тип	Type - Тип	Характерът или жанрът на ресурса	Най-добрата практика, която се препоръчва, е да се използва контролиран речник, като DCMI Type Vocabulary [DCT] . За да се опише формата на файла, физическия носител или величините на ресурса, се използва елемента Формат.

Наименование на елемента	Етикет	Определение	Коментар
format - формат	Format - Формат	Формат на файла, физически носител или величини на ресурса	Примерите за величини включват големина и времетраене. Като най-добра практика се препоръчва да се използва контролиран речник като списъка <i>Internet Media Types</i> [MIME].
identifier - идентификатор	Identifier - Идентификатор	недвусмислена препратка към ресурса в рамките на даден контекст	Като най-добра практика се препоръчва ресурсът да се идентифицира чрез низ, съобразен с официална система за идентификация.
source - източник	Source - Източник	сроден ресурс, от който произхожда описвания ресурс	Описваният ресурс може да произхожда от сроден ресурс изцяло или частично. Като най-добра практика се препоръчва, сродният ресурс да се идентифицира чрез низ, съобразен с официална система за идентификация.
language - език	Language - Език	език на ресурса	Като най-добра практика се препоръчва да се използва контролиран речник като RFC 4646.
relation - връзка	Relation - Връзка	сроден ресурс	Като най-добра практика се препоръчва, сродният ресурс да се идентифицира чрез низ, съобразен с официална система за идентификация.

Наименование на елемента	Етикет	Определение	Коментар
coverage - обхват	Coverage - Обхват	пространство или период от време, свързани с темата на ресурса, пространствената приложимост на ресурса или юрисдикцията, под която ресурсът е релевантен	Пространството на темата и годността на пространството може да бъде наречена място или местоположение, на което е дадена спецификация чрез географските му координати. Периодът за време на темата може да бъде наречен период, дата или подреждане по дата – диапазон на датите. Юрисдикцията може да бъде наречена административна единица или географски мястото, където се прилага ресурсът. Най-добрата практика, която се препоръчва, е да се използва контролиран речник, като на научноизследователския институт <i>Getty</i> - Тезаурус на географските наименования – <i>Getty Thesaurus of Geographic Names</i> [TGN]). Когато е целесъобразно наименованите места или периода от време може да се използват, като те са за предпочитане пред цифрените идентификатори като координатни системи или подреждането по дати - диапазона на датите.
rights - права	Rights - Права	информация за правата по ограничаване на достъпа и защита на ресурса	Обикновено информацията за права включва декларация за различните права на собственост, свързани с ресурса, като обхваща и правата върху

			интелектуална собственост .
--	--	--	--------------------------------

Приложение А
(информативно)

Допълнителна информация

Допълнителна информация за Множеството от елементи метаданни Dublin Core е достъпна посредством URL: <http://dublincore.org/>.

Този уеб-сайт съдържа информация за семинари, доклади, документи на работни групи, проекти и нови разработки, отнасящи се до Инициативата за метаданни DUBLIN CORE (DCMI).

Библиография

- [1] ISO 8601, *Data elements and interchange formats — Information interchange — Representation of dates and times*
- [2] DCMI-ENCODINGS, *DCMI Encoding Guidelines*. Достъпно на адрес:
<http://dublincore.org/resources/expressions/>
- [3] DCMI-TERMS, *DCMI Metadata Terms*. Достъпно на адрес:
<http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/>
- [4] DCMI-NAMESPACE, *DCMI Namespace Policy*. Достъпно на адрес:
<http://dublincore.org/documents/dcminamespace/>
- [5] DCMI-TYPE, *DCMI Type Vocabulary*. Достъпно на адрес:
<http://dublincore.org/documents/dcmi-typevocabulary/>
- [6] W3CDTF, *Date and Time Formats*, W3C Note. Достъпно на адрес:
<http://www.w3.org/TR/NOTE-datetime>
- [7] TGN, *Getty Thesaurus of Geographic Names*. Достъпно на адрес:
<http://www.getty.edu/research/tools/vocabulary/tgn/index.html>
- [8] MIME, *MIME Media Types*. Достъпно на адрес:
<http://www.isi.edu/in-notes/iana/assignments/media-types/>
- [9] RFC 3986, *Uniform Resource Identifier (URI): Generic Syntax*. Достъпно на адрес:
<http://www.ietf.org/rfc/rfc3986.txt>
- [10] RFC 4646, *Tags for identifying languages*. Достъпно на адрес:
<http://www.ietf.org/rfc>